

Valgemneporteføljen: Delrapport 1a

Contents

Valgemneporteføljen: Delrapport 1a	1
1. Historikk.....	3
2. Antall valgemner ved fakultetet	5
3. Studenter på valgemner	6
3.1 Adgang til valgemner	8
3.2 Beregning av kandidatgruppe for valgemner	9
4. Eksisterende interne kriterier og rutiner m.m. knyttet til valgemneporteføljen	11
4.1 Kriterier og rutiner for opprettelse og nedleggelse av valgemner	11
4.2 Engelske valgemner	13
4.3 Kriterier for å skille mellom bachelor- og masternivå på valgemner	13
4.4 Eksterne føringer for valgemneporteføljen: Valgemner som inngår i andre studieprogrammer ved UiO	14
4.5 Avtaler knyttet til eksternfinansiering	15
5. Valgemnenes forhold til de engelske masterprogrammene og profilene på MiR	16
5.1 Engelske masterprogrammer (LLMs/MPhil).....	16
5.2 Profiler på MiR	16
5.3 Valgemner uten tilknytning til hverken LLMs/MPhil-program eller profil	18
6. Undervisningstilbud på valgemner	18
6.1 Hyppighet av undervisning og eksamen:.....	19
6.2 Omfang av undervisningen: forelesninger	19
6.3 Undervisning i tillegg til forelesninger: Tutor-led student activities (TULSA)	20
6.4 Undervisning i tillegg til forelesninger: Introduksjonskurs for BA studenter	21
6.5 Vurdering av omfanget av undervisning på valgemner i forhold til tilbud på 1.-4. studieår	21
6.4 Andre hjelpemidler for studentenes læring	22
7. Vurderingsformer og -kostnader	23

7.1	Evalueringsformer på valgemnene.....	23
7.2	Eksamenskostnader.....	24
8.	Økonomien i det enkelte emne, inkl. studiepoengsinntekter.....	25
9.	Bruk av interne lærerkrefter på valgemner.....	26
10.	Karakterfordeling.....	29
11.	Valgemneporteføljene ved de juridiske fakultet i Bergen og Tromsø.....	30
11.1	Porteføljen i Bergen.....	30
11.2	Porteføljen i Tromsø.....	30

1. Historikk

Antallet valgemner ved Det juridiske fakultet er et tema som har blitt diskutert flere ganger og i flere fora de siste årene. Fakultetet har blitt anbefalt av NOKUT å redusere antall valgemner i 2008¹, av Rektor² og av Bostadutvalget.³ Fra Stenvikutvalget ble det i 2009 også konkludert med det samme.⁴ Dette med henvisning til at det var ressurskrevende å ha en så bred porteføljen, videre viste mange til at det var en manglende helhetstenkning og strategi knyttet til hvilke emner som skulle inn gå i porteføljen. Fakultetet hadde på daværende tidspunkt ca. 50 valgemner på 15 studiepoeng hvor mange gikk både høst og vår.

Med bakgrunn i den økonomiske situasjonen vedtok fakultetsstyret i desember 2007 flere kutt i valgemnetilbudet. Alle valgemner skulle kun gå en gang i året og det ble innført en regel om minimum 15 eksamensmøtte før en fikk sette opp undervisning.⁵ I 2008 ble det vedtatt at i valgemner der det ikke kunne settes opp undervisning kan ansvarlig faglærer tilby opp mot fire timer veiledning til eksamensmeldte studenter.

En underarbeidsgruppe av jusstudiet i endring var *Valgemnegruppen* etablert februar 2011. På dette tidspunktet hadde fakultetet ca 75 valgemner på 10 studiepoeng. [Arbeidsgruppen leverte sin innstilling i mars 2012 og innstillingen kan leses i sin helhet her.](#)

Valgemnegruppen 2011 hadde som mandat å se på porteføljen av valgemner, med det foreslå nedleggelse og foreslå hvilke emner som burde tilbys på bachelornivå og hvilke som burde tilbys på masternivå. Det ble kun foreslått nedleggelse av to emner, arbeidsgruppen kommenterte at de ikke innehadde slik faglig og faktisk innsikt i de ulike emnene og heller ikke kunnskap om de ulike lærerne at det er mulig å slutte noe om emners berettigelse i forhold til kriteriene som er vedtatt.

Fra protokollen fra Programrådet for masterstudiet i rettsvitenskap (PMR) sin første behandling av valgemnegruppens innstilling presiserte PMR at eventuelle valgemneprofiler ikke skulle legge til rette for økt antall valgemner, videre var PMR skuffet over at det ikke var foreslått flere nedleggelse av valgemner.⁶

Etter forslag fra valgemnegruppen ble det organisert en mindre arbeidsgruppe som skulle utrede hvilke valgemner som burde foreslås nedlagt våren 2012.

---

¹ <http://www.jus.uio.no/om/strategi/jus-i-endring/pre-2009/dokumenter/rapport-master-rettsvitenskap-uio.pdf> se s 14

² <http://www.jus.uio.no/om/strategi/jus-i-endring/pre-2009/dokumenter/rektors-anbefalinger.pdf> se punkt 4

³ <http://www.jus.uio.no/om/strategi/jus-i-endring/pre-2009/dokumenter/sluttrapport-nokut.pdf> se s 5

⁴ <http://www.jus.uio.no/om/strategi/jus-i-endring/stenvikutvalget/dokumenter/Innstilling-desember-2009.pdf>

Se s 30, utvalget foreslår en porteføljestørrelse på 5-10 valgemner på bachelornivå for studentgruppen på 200 studenter per semester. Dette ble ansett å gi en «hensiktsmessig størrelse» på studentgruppene, altså gjennomsnittlig 20-40 studenter pr valgemne.

⁵ <https://www.jus.uio.no/om/organisasjon/styret/moter/2007/071218/sakskart.html>

⁶ <http://www.uio.no/for-ansatte/enhetssider/jus/ledelses-og-utvalgsmoter/pmr/moter/2012/pmr3/protokoll.html>

24. mai 2012 la arbeidsgruppen *Sanering av valgemner* frem sin innstilling, [arbeidsgruppens innstilling kan leses her](#).

PMR vedtok å nedlegge 9 valgemner i sin helhet, og 5 bachelorvarianter. Ingen av disse emnene hadde eget undervisningstilbud. Fire valgemner fikk utsatt frist til å levere inn svar til arbeidsgruppens og PMRs kommentarer, og evt revidert emnebeskrivelse/læringskrav.⁷

I samme møte ble også de fire første valgemneprofiler opprettet. Videre diskuterte PMR antall undervisningstimer på valgemner. Frem til da hadde det vært en prosess med innstramminger fra 2008, under dette møtet ble det endelig presisert at hvert valgemne kun kan sette opp 20 undervisningstimer for norske emner og 22 undervisningstimer i engelske emner. PMR la til at emner som ikke kunne holde forsvarlig undervisning innenfor disse rammene burde se på om læringskravene i emnet burde justeres.⁸

Den 23. oktober 2012 ble de fire valgemnene som ble foreslått nedlagt, vedtatt videreført i revidert form. I samme møte ble ytterligere to profiler vedtatt opprettet.⁹ Dette konkluderte arbeidet knyttet til valgemnegruppen 2011.

Den 29. november 2013 ble det presisert for PMR at det er dekanatet og ikke PMR som har vedtaksmyndighet når det kommer til opprettelse av nye valgemner. I samme notatet ble det videre skrevet at ingen valgemner vil opprettes med mindre søknad om opprettelse følges av en nedleggelse av ett annet valgemne. Porteføljen bestod da av 30 valgemner på bachelornivå og 65 valgemner på masternivå.¹⁰

Den 25. mars 2014 ble forslag om å øke krav til antall eksamensmøtte i valgemner for å få sette opp undervisningstilbud behandlet i PMR. Dette ble ikke vedtatt, da PMR mente det ikke var et godt tiltak med tanke på hovedproblemstillingen, dvs. at det er svært mange valgemner.¹¹ Det var intensjonen at PMR skulle se nærmere på andre tiltak for å redusere porteføljen, men dette ble ikke fulgt opp.

I tillegg til disse større prosessene er det vedtatt noen få nedleggelse og flere opprettelse av nye valgemner i tiden frem til nå. Valgemner er et tema som er diskutert jevnlig i PMR.

---

⁷ <https://www.uio.no/for-ansatte/enhetssider/jus/ledelses-og-utvalgsmoter/pmr/moter/2012/pmr6/protokoll.html>

⁸ <https://www.uio.no/for-ansatte/enhetssider/jus/ledelses-og-utvalgsmoter/pmr/moter/2012/pmr6/protokoll.html>

⁹ <http://www.uio.no/for-ansatte/enhetssider/jus/ledelses-og-utvalgsmoter/pmr/moter/2012/pmr10/protokoll.html>

¹⁰ Se s. 30: https://www.uio.no/for-ansatte/enhetssider/jus/ledelses-og-utvalgsmoter/pmr/moter/2013/pmr9/ny_sakskart_291113_endelig_ny.pdf

¹¹ <http://www.uio.no/for-ansatte/enhetssider/jus/ledelses-og-utvalgsmoter/pmr/moter/2014/pmr3/sakskart.html>

2. Antall valgemner ved fakultetet

Valgemner som kan inngå i Master i rettsvitenskap:

Per i dag har fakultetet 71 valgemner totalt, hvorav 28 av disse emnene både har bachelor- og masternivå. Ett valgemne gis kun på bachelornivå. Av disse er 35 på masternivå og 13 på bachelornivå engelske.

Antall valgemner i porteføljen i dag er høyere enn i 2008, men lavere enn det var i 2011. Det stabile antallet skyldes at PMR har avslått flere søknader om opprettelser av nye valgemner, med henvisning til at porteføljen som helhet ikke skal øke.

Økningen mellom 2008 og 2011 er delvis grunnet opprettelser av helt nye emner. Samtidig må følgende prosesser nevnes:

- I overgangen fra undervisning to ganger i året til kun en gang i året i 2008 ble noen emner splittet opp i to emner.
- I overgangen fra 15 studiepoengs valgemner til 10 studiepoengs valgemner i 2010/2011 ble noen emner splittet i to emner
- ICTL-programmet la ned to valgemner med ICTL-kode og opprettet tre valgemner med JUS-kode. Videre har to valgemner med HUMR-kode blitt lagt ned og opprettet som to valgemner med JUS-kode. Dette har gjort dem valgbare for langt flere studenter ved fakultet.

I tillegg til de 71 valgemnene tilbyr fakultetet også praksisordning, og har opprettet valgemnekoder for praksis i JussBuss, JURK og deltagelse i prosedyrekonkurranser.

Videre har studenter på Masterstudiet i rettsvitenskap (MiR) mulighet til å avlegge ett språkemne og bruke dette som valgemne på 3. studieår. Fakultetet tilbyr språkemner innenfor engelsk, fransk og tysk. Språkemnene går over to semestre, med eksamen hver vår, og har et vesentlig større undervisningstilbud enn de ordinære valgemnene. Studentene på MiR kan også velge å avlegge alle de tre semiobligatoriske emnene på 4. studieår og bruke to av disse som valgemner på 4. og 5. studieår.

PMR vedtok våren 2017 opprettelse av profilen [Personvern, sikkerhet og digital forvaltning](#). Med dette vedtaket ble fire forvaltningsinformatiske emner (med FINF-koder) også godkjent som valgemne på masternivå i MiR.¹²

Valgemner som i utgangspunktet ikke kan inngå i master i rettsvitenskap:

---

¹² FINF4012 - Digital forvaltning: Regulering, utvikling og bruk av IKT, FINF4011 - Teknologi, forvaltningspolitikk og styring, FINF4021 - Automatisert rettsanvendelse og retts teknologi, FINF4022 - Forskningsmetoder innen forvaltningsinformatikken

Det er flere emner med HUMR-kode som inneholder mer enn 60 % juridisk pensum og således formelt sett kan godkjennes som juridiske valgemne. Imidlertid er det ikke godkjent generelt at HUMR-emner kan inngå i graden for studenter på rettsvitenskap. Det er anledning til å søke om å få innpasset HUMR-emner i graden, men dette gjøres sak for sak. To valgemner med tidligere HUMR-kode har blitt lagt om til JUS-kode og fått økt antall studenter fra rettsvitenskap. Det er videre opp til hver ansvarlig faglærer om det er ønskelig å søke PMR om å omgjøre fra HUMR-kode til JUS-kode på emner.

IKRS tilbyr en rekke emner innen kriminologi og retts sosiologi. Disse emnene har kodene KRIM og RSOS. På samme måte som HUMR-emner er disse ikke generelt godkjent for å inngå i graden for studenter på MiR, men individuelle søknader behandles sak for sak.

Videre tilbyr fakultetet noen andre enkeltemner som ikke kan inngå i MiR-programmet. Dette er introduksjonsemner i forvaltningsrett, folkerett og strafferett. Fakultetet tilbyr også et 5 stp emne i regnskapsrett og ett emne innenfor EØS-regelverk som er rettet mot studenter som studerer statsvitenskap.

[Oversikt over valgemner med HUMR, KRIM og RSOS-kode som tilbys ved fakultetet.](#)

3. Studenter på valgemner

Valgemnene har ikke bare økt i antall: Antallet eksamensmøtte studenter har også økt, sammen med studiepoengsproduksjonen. [Se oversikt over eksamensmøtte på valgemner her.](#)

Ved nærmere undersøkelse av rapport om studiepoengsproduksjon fra Database for statistikk om høyere utdanning (DBH) på valgemner ser vi at studiepoengsproduksjon på valgemner har økt de siste årene. Fra 2008 til 2016 har antall produserte helårsekvivalenter på valgemnene mer enn doblet seg:

Studiepoengsproduksjon i helårsheter (60 stp) (DBH)									
Studieprogramnavn	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Juridiske emner lavere grad	125	136	153	134	215	233	264	273	277
Juridiske valgemner masternivå	241	316	323	409	407	413	437	442	494
Språkkurs for juridiske studenter	5	3	3	11	11	12	9	9	13
Sum	371	455	479	554	633	658	711	724	784

Dette bildet støttes av oversikten over eksamensmøtte, hvor totalt antall eksamensmøtte på valgemner per semester har gått opp fra 1028 kandidater våren 2011 til 1889 kandidater høsten 2016.

Noe av økningen i antall produserte studiepoeng på valgemner kan forklares med innføringen av flere valgemner i graden Master i rettsvitenskap. Vi ser en særlig økning i 2011 og 2012, som samsvarer med innføringen av krav om valgemne på bachelornivå som del av tredje studieår og krav om ett ekstra valgemne på masternivå som del av fjerde studieår i 2011-studieordningen. Videre kan trolig noe av økning fom. 2014 tilskrives økt antall privatister som skal avslutte graden.

Valgemner er først og fremst et tilbud for følgende studentgrupper:

- Studenter på masterstudiet i rettsvitenskap. Hver student skal i utgangspunktet avlegge ett valgemne på bachelornivå og fire valgemner på masternivå, fordelt på fire semestre. Fakultetet har en opptaksramme på 430 studieplasser hvert år (220 høst og 210 vår).
- Studenter på engelskspråklige mastergrader (LLMs/MPhil). Antall studenter på disse programmene har også økt i perioden 2013-2017:

Registrerte studenter, heltidsekvivalenter 2010-2017									
Studieprogramnavn	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Information and Communication Technology Law	27	22	24	38	35	38	51	46	
Maritime Law	25	20	22	19	25	25	30	29	
Public International Law	31	27	31	35	40	34	38	46	
The Theory and Practice of Human Rights	41	27	39	47	44	47	65	62	
Sum	124	96	116	139	144	144	184	183	

- Innreisende utvekslingsstudenter. Utvekslingsstudentene avlegger engelske valgemner både på bachelornivå og masternivå. Antall innreisende utvekslingsstudenter har også økt fra tidligere ca. 150 studenter per år til nå ca. 200 studenter per år. De skal avlegge tre valgemner det semesteret de er på utveksling.

Innreisende utvekslingsstudenter (DBH)					
	2012	2013	2014	2015	2016
JF, UiO	159	183	202	218	209

- Studenter med annen programtilhørighet ved UiO. Fakultetet har avtale med ett annet studieprogram ved UiO, hvor ett av våre valgemner inngår i studieprogrammet. Videre er det positivt i lys av strategiske mål ved UiO om tverrfaglighet og utveksling mellom fakultetene at studenter på andre programmer bruker våre emner som del av graden ved UiO. Dette er imidlertid en svært liten studentgruppe.

I tillegg avlegger følgende studenter og privatister valgemner:

- Privatister på Masterstudiet i rettsvitenskap. Tallene viser en stor økning i antall privatister som skal avslutte graden Master i rettsvitenskap i henhold til plan for utfasing av særlige privatistemner ved fakultetet. Vi ser høye tall for eksamensmøtte på privatisteksamen i 4. avdeling og høye tall for søkere til studierett på masteroppgaven. Således kan deler av økningen i antall valgemner avlagt de siste årene tilskrives privatister. Denne gruppen kandidater vil reduseres betraktelig fom. 2017/2018, når det ikke lenger er mulig å avlegge masteroppgaven eller andre obligatoriske emner som privatist. Denne gruppen skal avlegge tre valgemner på masternivå.

- Studenter på Masterstudiet i rettsvitenskap ved UiB og UiTø. Denne gruppen avlegger gjerne ett til tre valgemner på masternivå.
- Privatister med bachelor i juss fra høyskoler.
- Ferdige jurister. Avlegger gjerne ett emne.
- Andre studenter ved UiO. Avlegger gjerne ett valgemne på ba-nivå.
- Andre arbeidstagere. F. eks. er en stor andel av de som avlegger Arbeidsrett arbeidstagere som har verv innenfor fagforeninger. Avlegger gjerne ett valgemne på ba-nivå.
- Privatister som har avlagt 1. studieår og ønsker å oppnå en 80-gruppe som del av en fritt sammensatt bachelorgrad i kultur og samfunnsfag med fordypning i juss. Denne gruppen må avlegge tre valgemner på bachelornivå.

[Det er utarbeidet en rapport over hvilke studenter som avlegger de ulike valgemnene semestrene våren og høsten 2016.](#) Rapportene er sortert slik at de valgemnene med høyest antall eksamensmøtte fremkommer øverst. Rapporten viser følgende:

For valgemner på bachelornivå er gjennomsnittlig antall eksamensmøtte 41 for alle studentgrupper. Dersom vi trekker ut kun studenter med studierett til MiR og innreisende utvekslingsstudenter er gjennomsnittlig eksamensmøtte 22,5.

For valgemner på masternivå er gjennomsnittlig antall eksamensmøtte 39 for alle studentgrupper. Dersom vi trekker ut kun studenter med studierett til MiR, LLMs/MPhil og innreisende utvekslingsstudenter er gjennomsnittlig eksamensmøtte 23.

Det er et stort antall enkeltemnestudenter og privatister som avlegger valgemnene våre. Totalt 1552 enkeltemnestudenter og privatister møtte til eksamen på valgemner i løpet av 2016. Dette tilsvarer 39 % av alle eksamensmøtte. Dette er kandidater vi ikke er forpliktet til å lage emnetilbud for, men at tilbudet finnes kan anses som en del av fakultetets samfunnsoppdrag. Disse studentene bidrar også positivt til studiepoengsproduksjonen på emnet.

3.1 Adgang til valgemner

Hovedregelen er at valgemner ved fakultetet ikke har plassbegrensning. De har åpne forelesninger som undervisningstilbud, og alle som oppfyller forkunnskapskravene kan melde seg innen gitte frister og gå opp til eksamen det semester emnet går.

Det er noen få unntak fra denne reglen. Valgemnet JUS5860 Konkurs- og panterett annonserer sitt undervisningstilbud som lukket kursundervisning, og studentene må ha undervisningsopptak for å delta. Videre starter høsten 2017 valgemnet JUS5070 Forhandlinger opp, og dette emnet er opprettet med begrenset antall plasser på grunn av selve undervisningsformen. Studenter som

ønsker å gjennomføre praksis ved enten Juss-Buss eller JURK må søke om ansettelse og plukkes ut av Juss-Buss og JURK direkte.

For valgemner på bachelornivå er det ingen obligatoriske forkunnskaper utover generell studiekompetanse. For valgemner på masternivå er det krav om bestått 3. studieår, eller emner som gir fritak for dette, eller fullført masterstudium i rettsvitenskap. Tidligere kunne studenter med studierett til hvilket som helst masterprogram ved UiO melde seg til våre valgemner på masternivå. Denne generelle adgangen ble strammet inn, og alle må nå oppfylle forkunnskapene for å få opptak. Dette er for å sikre at alle som avlegger valgemner på masternivå har juridisk kompetanse.

3.2 Beregning av kandidatgruppe for valgemner

Kandidatene vi er forpliktet til å tilby valgemner for er studenter på MiR, innreisende utvekslingsstudenter og studenter på LLMs/MPhil. I tillegg har vi avtale med ett annet studieprogram ved UiO om adgang til ett valgemne på masternivå.

I dette punktet gjøres en beregning av hvor mange slike kandidater vi har hvert år, som bakgrunn for spørsmålet om hvor stor valgemneporteføljen skal være.

Studenttall, bachelornivå: I 2016 var det for valgemner på bachelornivå 372 eksamensmøtte med studierett til MiR og 280 eksamensmøtte som var innreisende utvekslingsstudenter. Dette stemmer godt med antall aktuelle studenter. MiR har en årlig opptaksramme på 430 studenter, alle disse skal avlegge ett valgemne på bachelornivå. Videre har vi sett at fakultetet tar inn ca. 200 innreisende utvekslingsstudenter hvert år, disse skal avlegge tre valgemner, og fordeler seg på både bachelor- og masternivå. I tillegg ser vi fra rapporten at til sammen 91 studenter med en annen programstudierett ved UiO har avlagt valgemner på bachelornivå i 2016, dette er studenter som trolig bruker valgemnet som del av en bachelorgrad.

I 2016 utgjorde disse gruppene til sammen 743 eksamensmøtte på valgemner på bachelornivå, i 2015 utgjorde de 760.

Vi kan da ta utgangspunkt i at disse studentene vil samlet være en kandidatgruppe på mellom 750-800 hvert år for valgemner på bachelornivå. Dersom vi fordeler dette på dagens antall valgemner på bachelornivå (29) får vi en gruppestørrelse på ca. 26-27 studenter per valgemne.

Studenttall, masternivå: I 2016 var det for valgemner på masternivå 1005 eksamensmøtte med studierett til MiR, 417 eksamensmøtte med studierett til LLMs/MPhil og til sammen 212 innreisende utvekslingsstudenter.

MiR har en årlig opptaksramme på 430 studenter, alle disse skal avlegge opp til fire valgemner på masternivå. Det er flere studenter som har fritak for alle eller noen av valgemnene. Studenter på MiR kan få fritak dersom de reiser på utveksling, avlegger stor masteroppgave, avlegger valgemner ved UiB eller UiTØ, eller gjennomfører praksis eller godkjente prosedyrekonkurranser. Ut fra dette

ser ca. 1000 årlige eksamenskandidater på masternivå fra MiR riktig ut. Til sammenligning var dette tallet 821 i 2015 og 747 i 2013.

På LLMs/MPhil har antall studenter økt, studentene skal avlegge flere valgemner på masternivå, men flere av studieprogrammene tilbyr programspesifikke emner. Opptaksrammen for disse fire programmene har vært på til sammen ca. 80 studenter men er nå økt til 90 studenter. Hver av disse skal avlegge 4-6 valgemner med JUS-kode på masternivå, ut fra dette ser ca. 400-450 årlige eksamenskandidater fra LLMs/MPhil riktig ut.

Som tidligere beskrevet tar vi inn ca. 200 innreisende utvekslingsstudenter hvert år, disse skal avlegge tre valgemner og fordeler seg på bachelor- og masternivå. Disse utgjorde 212 eksamensmøtte i 2016, 240 eksamensmøtte i 2015 og 270 eksamensmøtte i 2013 på masternivå. I rapporten ser vi også til sammen 17 studenter med en annen programstudierett ved UiO som har avlagt valgemner på masternivå i 2016, dette er studenter hvor valgemner er en integrert del av studieprogrammet.

Disse studentene vil til sammen være en kandidatgruppe på mellom 1500-1700 hvert år for valgemner på masternivå. Dersom vi fordeler dette på dagens antall valgemner på masternivå (71) får vi en gruppestørrelse på ca. 21-23 studenter per valgemne.

Studenttall; enkeltemnestudenter og andre: I rapporten for studenter på valgemnene i 2016 fant vi at det var 1552 eksamensmøtte enkeltemnestudenter og privatister som møtte til eksamen i ett valgemne. Dette tilsvarer 39 % av alle eksamensmøtte på valgemner det året.

En stor andel av enkeltemnestudenter og privatister på valgemner er gruppen som avlegger hele rettsstudiet som privatist. Den særlige privatistordningen er under utfasing og det har derfor vært særlig mange av denne gruppen som har avlagt valgemner. 2016 var et særskilt år hvor fakultetet uteksaminerte 339 jurister med studierett og 259 jurister som hadde avlagt studiet som privatist. Dette gjør det vanskelig å beregne hvor mange enkeltemnestudenter det vil bli fremover. Tallene fra tidligere år kan imidlertid gi en pekepinn.

I 2013 var det 1005 eksamensmøtte enkeltemnestudenter og privatister, som tilsvarte en andel av eksamensmøtte på valgemner 34,5 %. I 2015 var det 1227 eksamensmøtte som var en 36 % andel. Det viser at antall enkeltemnestudenter og privatister har økt med antall privatister som jobber for å oppnå grad, men økningen er ikke svært stor. Dette tilsier at det er en relativ stor andel andre enkeltemnestudenter og privatister som avlegger valgemnene våre, og disse vil ikke slutte å avlegge valgemner selv om den særlige privatistordningen utfases.

Dette er ferdige jurister, studenter fra UiB og UiTø og andre studenter og arbeidstakere. Denne gruppen kandidater vil trolig gå noe ned dersom antall fag reduseres i stort omfang, ettersom dette er kandidater som ikke trenger å avlegge et valgemne, men avlegger valgemner dersom det tilbys et fag de er særlig interessert i. Samtidig ser man at det er enkelte fag som skiller seg ut som populære, og det er først og fremst disse som også privatistene og enkeltemnestudentene avlegger.

Videre er det en svært tydelig trend at denne gruppen eksamenskandidater først og fremst avlegger norske emner.

Enkeltemnestudenter på valgemner øker studiepoengsproduksjonen og således inntektene til fakultetet. Det er vanskelig å angi hvor stor denne gruppen vil være på sikt. Dersom man beholder emnene åpne og uten plassbegrensninger er det nok sannsynlig at 15-20 % av eksamensmøtte på valgemner vil være enkeltemnestudenter.

Dersom vi legger til grunn ca. 1000 årlige enkeltemnestudenter fremover, og fordeler dem på antall valgemner vil dette gi en gruppestørrelse på ca. 14 per emne.

Studenttall, samlet: Dersom en legger sammen antall studenter vi er forpliktet til å lage et tilbud for og fordeler disse på antall valgemner som tilbys i dag kan en se for seg følgende gruppestørrelser:

Valgemner med kun bachelornivå: ca. 26-27

Valgemner med både bachelor- og masternivå: ca. 47-50

Valgemner med kun masternivå: ca. 21-23

Dersom en fordeler de samme gruppene på en portefølje redusert til 50 valgemner kan gruppestørrelsen på valgemner med både bachelor- og masternivå øke til ca 56-61 studenter per emne. I tillegg til dette vil enkeltemnestudentene og privatistene øke gruppene ytterligere.

Imidlertid fordeler studentene seg ikke jevnt på de ulike valgemnene. I dag har vi flere emner som har svært høye tall for eksamensmøtte og mange emner med små grupper. Fakultetet har frihet til å avgjøre at man skal ha et maksantall på alle valgemner eller enkelte valgemner. Da må man vurdere hvor viktig gruppestørrelsen på de enkelte emnene er for mål om å oppnå økt studiekvalitet. Dersom vi plassbegrenser valgemnene vil vi redusere vår studiepoengsproduksjon (og dermed inntekter), og studenter og enkeltemnestudenter vil oppleve å ikke kunne avlegge et ønsket emne dersom det er fullt.

4. Eksisterende interne kriterier og rutiner m.m. knyttet til valgemneporteføljen

Her presenteres aktuelle vedtak som er førende for valgemnetilbudet.

4.1 Kriterier og rutiner for opprettelse og nedleggelse av valgemner.

Følgende ble vedtatt av PMR den 23. august 2011.¹³ Det har ikke blitt endret etterpå, men er heller ikke fulgt opp fullt ut, særlig rutinene for regelmessig evaluering av om emner skal opprettholdes.

---

¹³ https://www.uio.no/for-ansatte/enhetssider/jus/ledelses-og-utvalgsmoter/pmr/moter/2011/pmr6/dokumenter/protokoll_sak1_230811.pdf

Kriteriene faller i tre kategorier:**i. Ressurshensyn utgjør absolutte vilkår**

- a. Ansvarlig faglærer må være fast ansatt og ha forskningskompetanse i emnet.
- b. Det må finnes kapasitet til – og være vist vilje til – å følge opp tilstøtende forpliktelser som undervisning og eksamensarbeid, emnebank til masteroppgave, samarbeid i profil der det er aktuelt mv. Det skal finnes kapasitet til veiledning av masteroppgaver innen emnets fagfelt

ii. Faglige egenskaper ved emnet selv

- a. Nærhet til pågående forskning.
- b. Synergieffekt til obligatoriske fag og/eller sentralt for juridisk allmenndannelse.
- c. Uttrykt samfunnsmessig behov for kompetanse på fagområdet, eller faget/emnet kan underbygge samfunnsmessig relevans på andre måter; herunder uttrykt interesse fra studenter eller juristprofesjonen.

iii. Avveininger mot andre fag/emner hos oss og ved andre institusjoner

- a. Har/får emnet plass i valgmenyprofil?
- b. Internt: Der det er overlapp mellom emner som undervises på fakultetet, må det særskilt redegjøres for hvorfor slik overlapp er nødvendig, evt. hvorfor det er nødvendig med adskilte emner.
- c. Eksternt: Emnets faglige egenskaper vil ha betydning for hvilken vekt nasjonal arbeidsdeling skal tillegges: Noen fagområder bør ha tung dekning ved flere institusjoner, noen bør ha sitt "hovedsete" ved én institusjon, men kan forsvare å ha mindre miljøer ved andre, noen bør ikke spres på mer enn én institusjon. Kriteriet skal vurderes og vektlegges, men fakultetets faglige strategiplan vil være styrende for hvilken vekt kriteriet får i det enkelte tilfelle og i hvilken retning det trekker.

Rutinene beskrives slik:

Alle valgmenyer gjennomgår en regelmessig evaluering med sikte på å vurdere om emnet skal opprettholdes. Her inngår konkret vurdering av emnets relasjon til kriteriene. For alle emner skal det fattes konkret vedtak om opprettholdelse eller nedleggelse. Det tas sikte på at 1/4 av emnene evalueres hvert år.¹⁴

Med første evaluering fx høstsemesteret 2013, kan evt. nedleggelse av emner gjøres gjeldende fra og med studieåret 14/15. Dette illustrerer at det ligger adskillig tidsforsinkelse i modellen, og det

---

¹⁴ Denne regelmessige evalueringen er ikke fulgt opp.

må tas høyde for at ineffektive emner forblir i systemet 1 – 2 år etter at de sist oppfylte kriteriene for opprettholdelse.

Opprettelse av emner: Når kriterier for valgemner er vedtatt av PMR, settes det krav om at søknad om opprettelse av valgemne skal være vedlagt en redegjørelse for emnets egenskaper i forhold til kriteriene. Søknaden gjennomgås kritisk og PMRs vurdering av emnets forhold til kriteriene skal følge PMRs anbefaling til dekanus mht innvilgelse eller avslag av søknaden.

Nedleggelse av emner: Søknad om nedleggelse av emner følger som hovedregel samme prosedyre, men det bør stilles mindre strenge krav for å nedlegge et emne enn for å opprette et. Vedtak om nedleggelse må følges av utfasingsperiode ihht UiO-forskriftens regulering.

4.2 Engelske valgemner

Fakultetet må ha et visst utvalg av engelske valgemner som kan velges av studenter på Master i rettsvitenskap. Det er krav om minst ett engelsk valgemne i denne graden, men studenter som avlegger enten ett språkemne eller reiser på utveksling har unntak fra dette kravet. For å kunne utgjøre et «engelsk emne» i denne sammenhengen, må emnet ha både læremidler, undervisning, eksamensoppgave og eksamensbesvarelse på engelsk.

4.3 Kriterier for å skille mellom bachelor- og masternivå på valgemner

Vedtatt i PMR 13. mars 2012:¹⁵

Om kriterier for skille/sammenheng mellom tematisk samme emne på BA- og MA-nivå

1. Hensynet til de ulike målgruppene for valgemner prioriteres i denne rekkefølge:

- a. Masterstudiet i rettsvitenskap (BA og MA)
- b. Innreisende utvekslingsstudenter (BA)
- c. LLMs/MPhil-studenter (MA)
- d. Praktikere (MA for jurister)
- e. Praktikere (BA for ikke-jurister)
- f. Andre programmer ved UiO (BA)
- g. Andre institusjoners studenter (i rettsvitenskap: BA)
- h. Andre institusjoners studenter (i rettsvitenskap: MA)

---

¹⁵ <http://www.uio.no/for-ansatte/enhetssider/jus/ledelses-og-utvalgsmoter/pmr/moter/2012/pmr3/protokoll.html>

i. Andre institusjoners studenter (ikke rettsvitenskap: BA)

2. Følgende vilkår skal gjelde for emner som framstår med en MA-versjon og en BA-versjon :

a. Læringsmålene skal være ulike. Forskjellen kan finnes i innhold eller dybde eller begge. Forskjellene skal gjenspeile forskjellene i kvalifikasjoner for ferdige BA- respektive MA-kandidater, jfr. Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk. BA- og MA-læringsmål kan skilles ved at man snevrer inn antall tema for BA-nivå i forhold til MA-nivå, eller ved at man velger ulike dybdekrav, ulike dybdekrav bør følges opp med ulike læremidler for de to nivåene, eventuelt ved at petitavsnitt ikke leses av BA-studenter. Videre kan man skille ved å la BA-krav forholde seg kun til gjeldende norsk rett, mens man på MA-krav inkluderer de rettspolitiske overveielser og innsikt i folkerettslige regler som gjerne er bakgrunn for de norske reglene. Man kan også gjøre skiller ved å konkretisere i BA-krav og MA-krav hvor mye det forventes at de ulike gruppene skal sette seg inn i primærmateriale. Det understrekes at det er ulik sidetallsnorm for de to nivåene, og det skal utformes to litteraturlister som ikke går utover normen for de to nivåene.

b. Undervisningen kan være mer omfattende for MA-versjonen av emnet, dog kan undervisningen ikke gå utover de ordinære grensene for emnet som helhet, dvs. 20 timer for norske valgemner og 22 timer for engelske valgemner.

Det skal gå klart fram av planene for undervisning hvilke deler som er rettet mot de ulike målgruppene.

c. Eksamen skal være forskjellig:

i. Praktikum kan bygge på felles faktum, men ha ulike spørsmål

ii. Teorioppgaver kan være felles, men det skal da foreligge sensorveiledning som redegjør for forventet nivåforskjell

iii. Eksamensformen kan være ulik

4.4 Eksterne føringer for valgemneporteføljen: Valgemner som inngår i andre studieprogrammer ved UiO

En del av valgemnene som tilbys studentene på MiR inngår også som valgfrie emner i ulike masterprogrammer. F.eks. inngår valgemnet [Arbeidsrett – den individuelle del JUS5511 som valgfritt emne i masterprogrammet Organisasjon, ledelse og arbeid](#), og valgemnene [JUR1910 - Women's Law and Human Rights \(BA\)](#) og [JUR1590 - Diskriminerings- og likestillingsrett inngår som valgfrie emner i årsenheten Tverrfaglige kjønnsstudier](#).

I tillegg finnes det enkeltemner som ikke inngår i MiR, men tilbys av fakultetet for andre studietilbud (e.l.) [Enkeltemnet Introduksjon i forvaltningsrett JUROFF1201 inngår i bachelorprogrammet i Offentlig administrasjon og ledelse](#). [Enkeltemnet EØS-regelverket; innhold og betydning for nasjonal handlefrihet EURO2101 inngår i 40-gruppen Europastudier](#).

Emner som inngår i andre studieprogrammer fremmer tverrfaglighet ved universitetet. Videre kan studentene som avlegger valgemner som del av en annen faglig fordypning ha nyttige perspektiver å ta med seg inn i faget. Avtalene med andre studieprogrammer og fakultet må gjennomgås dersom en ser at et emne som inngår i et annet fakultets studieprogram bør nedlegges. Det er ønskelig å opprettholde slike avtaler, men fakultetet er ikke forpliktet til å opprettholde et tilbud dersom vi ikke har ressurser til det.

4.5 Avtaler knyttet til eksternfinansiering

Institutt for sjørett har en avtale med Nordisk ministerråd (NMR) som løper ut i 2018, i denne avtalen er den er årlig bevilgning på 3 000 000 kr.

Undervisningstilbudet i sjørett er ikke detaljert omtalt i selve avtalen, men det følger av instituttets vedtekter at «Nordisk institutt for sjørett skal fremme forskning og undervisning i de nordiske land i sjørett, alminnelig transportrett, energi- og petroleumsrett og beslektede fagområder. Instituttet skal videre opprettholde en høy kompetanse i alminnelig formuerett.». Vedtektene er en del av avtalen med NMR. Det står ingen steder direkte at instituttet skal ha kurs på norsk, men NMR er opptatt av nordiske verdier og instituttet har ment at det ligger en premiss i avtalen om norsk/nordisk undervisningstilbud.

Avtalen med NMR løper ut i 2018, og det er gitt beskjed om at den ikke skal fornyes, samtidig er det gitt signaler om at dette kan sees på igjen. Instituttet arbeider også med en større søknad om nordisk forsknings- og undervisningssamarbeid i sjørettsfagene som kan få betydning for valgemnene. Instituttet har derfor meldt at det er en stor fordel om sjørettsemnene kan videreføres i hvert fall ut 2018 slik at det ikke forstyrrer disse mulige prosessene om ny ekstern finansiering.

Sjøretten tilbyr følgende valgemner:

- JUS5401 Maritime Law: Contracts
- JUS5403 Sjørett: Kontrakter
- JUS5402 Maritime Law: Liability and Insurance
- JUS5404 Sjørett: Ansvar og forsikring
- JUS5430/JUR1430 Petroleumskontrakter
- JUS5450/JUR1450 Marine Insurance
- JUS5411 Petroleum Law
- JUS5495 Law of the Sea

5. Valgemnenes forhold til de engelske masterprogrammene og profilene på MiR

5.1 Engelske masterprogrammer (LLMs/MPhil)

Fakultetet tilbyr fire engelske masterprogrammer hvor til sammen 35 valgemner på masternivå er tilknyttet enten som obligatoriske eller valgfrie emner. Programmene er følgende:

- [Theory and Practice of Human Rights](#) (2-årig) (HUMR)
- [Information and Communication Technology Law](#) (ICTL)
- [Maritime Law](#) (MARL)
- [Public International Law](#) (PIL)

I rapporten for eksamensmøtte fant vi at det var 417 med studierett til en av fakultetets LLMs/MPhil som møtte til eksamen i 2016 på valgemner på masternivå. Dette stemmer godt når en ser at total opptaksramme for de fire programmene er på 90 per år og hver av studentene skal avlegge 4-6 valgemner med JUS-kode på masternivå. [Det er utarbeidet en matrise som viser oppbygning og hvilke emner som skal og kan inngå i de ulike LLMs/MPhil.](#)

Studentene på HUMR-programmet skal avlegge fem obligatoriske emner på masternivå. De skal i tillegg avlegge fire valgfrie emner. De kan velge mellom 6 emner med HUMR-kode, 16 valgemner på masternivå og 5 emner som tilbys ved andre fakulteter ved UiO. Programmet har en opptaksramme på 30 studenter.¹⁶

Studenter på ICTL-programmet skal avlegge 6 obligatoriske valgemner på masternivå. Programmet har en opptaksramme på 22 studenter.

Studenter på MARL-programmet skal avlegge 2 obligatoriske valgemner på masternivå. De skal i tillegg avlegge to valgfrie emner. De kan velge mellom 12 valgemner på masternivå. Programmet har en opptaksramme på 16 studenter.

Studenter på PIL-programmet skal avlegge to obligatoriske valgemner på masternivå. De skal i tillegg avlegge fire valgfrie emner. De kan velge mellom 24 valgemner på masternivå og 7 emner med HUMR-kode. Programmet har en opptaksramme på 22 studenter.

5.2 Profiler på MiR

En profil er en valgfri spesialisering på masterprogrammet i rettsvitenskap. Den består av et fastsatt antall valgemner på masternivå, oftest fire, og en masteroppgave som skal være skrevet

---

¹⁶ Tidligere 20 studenter, tom. 2017.

innenfor profilens fagområde. Fakultetet tilbyr per i dag åtte ulike profiler, og en niende profil innenfor retts- og forvaltningsinformatikk er vedtatt med oppstart fom. høsten 2018.

- [Arbeidsliv og ikke-diskriminering](#)
- [Internasjonal rett](#)
- [Internasjonale kommersielle relasjoner](#)
- [Komparativ rett](#)
- [Marked, innovasjon og konkurranse](#)
- [Naturressurser og miljø](#)
- [Skipsfart og offshore](#)
- [Velferd og likeverd](#)
- Retts- og forvaltningsinformatikk (fom H18)

Til sammen 55 valgemner på masternivå inngår i profilene som profilemner eller innlånsemner.

Profilene hadde oppstart høsten 2013. Studenter har valgt profilene som del av sin utdanningsplan siden våren 2014 og vi har produsert vitnemål siden våren 2015 med oppnådd profil. [Oversikten over antall studenter som har valgt profil i sin utdanningsplan, meldt om at de skriver masteroppgave innenfor profil og oppnådd grad med profil, viser at profilene er relativt lite brukt blant studentene.](#) Det er kun totalt 129 studenter som har valgt profil i sin utdanningsplan for hele perioden, og kun totalt 24 studenter som har oppnådd grad med profil. Vi ser også en nedgang i antallet som har oppnådd profil fra våren 2016 til våren 2017.

Imidlertid viser tallene er stor økning i antall studenter som har valgt profil i sin utdanningsplan våren 2017: Av 129 studenter som har valgt profil i perioden 2014-2017 hadde 83 av disse valgt profil våren 2017. Dette kan ha sammenheng med satsning på informasjonsmøter og økt synlighet på nettsidene. Økningen kan imidlertid også ha sammenheng med hvordan tallene er hentet ut fra FS.¹⁷

---

¹⁷ Det kan virke usannsynlig at det er så få studenter som har valgt profil de tidligere semestrene i forhold til våren 2017. Sannsynligvis er de som fremkommer i rapporten for studenter som har valgt profil i sin utdanningsplan de studentene som har valgt denne over flere semestre, dvs. også de som fullfører. Disse tallene har sammenheng med de videre rapportene vi har hentet ut. Dvs. at det det er trolig færre som vil fullføre enn det antallet som har valgt profil våren 2017.

5.3 Valgemner uten tilknytning til hverken LLMs/MPhil-program eller profil

57 av fakultetets 70 valgemner på masternivå er enten obligatorisk eller valgfritt emne i en av fakultetets fire LLMs/MPhil-programmer eller en av rettsvitenskapsprogrammets åtte valgprofiler.

Følgende emner har ingen tilknytning til hverken LLMs/MPhil eller profiler:

- JUS5500 Allmenn rettsteori
- JUS5220/JUR1220 Bygge- og entrepriserett
- JUS5880 Finansmarkedsrett
- Forhandlinger (Oppstart høsten 2017)
- JUS5504/JUR1504 Konflikthåndtering
- JUS5102 Kriminologi
- JUS5502 Lovgivningslære
- JUR1285 Innføring i markeds-, konkurranse- og immaterialrett
- JUS5940 Offentlige anskaffelser
- JUS5901/JUR1901 Rettshistorie
- JUS5501 Rettslig bevisteori
- JUS5981/JUR1981 Skatterett I, grunnleggende skatterett
- JUS5982 Skatterett III Internasjonal skatterett

I tillegg har heller ikke disse emnene tilknytning til LLMs/MPhil eller profiler:

- JUR3011 Grunnleggende regnskapsforståelse og regnskapsrett
- JUS5010 Praksisordning
- JUS5011 Praksis i JURK
- JUS5012 Praksis i JUSS-BUSS

6. Undervisningstilbud på valgemner

Fakultetet tilbyr 71 valgemner på masternivå og bachelor- og masternivå. Ett valgemne tilbys kun på bachelornivå.

Fakultetet tilbyr 29 valgemner på bachelornivå, men av disse er det kun ett som har sitt eget undervisningstilbud. Språkemnene bør ses på i sammenheng med valgemner på bachelornivå, da de primært er et tilbud rettet mot studenter på MiR, som skal bruke emnet som valgemne på 3. studieår.

6.1 Hyppighet av undervisning og eksamen:

Hovedregelen er at emner kun skal ha undervisning og eksamen en gang i året. Av de 71 valgemnene tilbyr 63 emner undervisning en gang i året. Fem emner tilbyr undervisning to ganger i året:¹⁸

- JUS5430/JUR1430 Petroleumskontrakter går både vår og høst med 20 forelesningstimer hvert semester.
- JUS5260/JUR1260 English Law of Contract går både vår og høst med 22 forelesningstimer hvert semester.
- JUR1285 Innføring i markeds-, konkurranse- og immaterialrett (Markedsrett) har 22 forelesningstimer til tross for at det er ett norsk emne. Emnet går både vår og høst.
- JUS5401 Maritime Law: Contracts/JUS5403 Sjørett: Kontrakter (emnene er overlappende med undervisning norsk vår og engelsk hver høst)
- JUS5402 Maritime Law: Liability an Insurance/JUS5404 Sjørett: Ansvar og forsikring (emnene er overlappende med undervisning norsk vår og engelsk hver høst)

6.2 Omfang av undervisningen: forelesninger

Alle valgemner som har mer enn gjennomsnittlig 15 eksamensmøtte kan sette opp 20 timer forelesning for norske emner og 22 timer forelesning for engelske emner. Det gis samme antall timer uavhengig om emnet har kun masternivå eller både bachelor- og masternivå. Det gis heller ikke flere timer avhengig av antall eksamensmøtte. Emner med færre eksamensmøtte tilbyr fortsatt eksamen, og kan sette opp inntil fire timer med veiledning. Dette gjelder i dag fire emner.

Unntak fra regelen om 20/22 undervisningstimer per emne per år:

- ENGSEMJ Engelsk for jurister tilbyr 112 undervisningstimer fordelt over ett år. Emnet er på 30 stp.
- TYSJUR1 Tysk for jurister tilbyr 117 undervisningstimer fordelt over ett år. Emnet er på 15 stp.

---

¹⁸ Dette har sammenheng med de eksterne føringene knyttet til Nordisk ministerråds støtte til NIFS, se pkt 4.5.

- FRAJUR Fransk for jurister tilbyr 72 undervisningstimer fordelt over ett år. Emnet er på 15 stp.

I tillegg tilbyr fakultetet følgende antall undervisningstimer på disse 10 stp enkeltemnene:

- JUROFF1201 Introduksjon i forvaltningsrett tilbyr 58 undervisningstimer høsten 2017 fordelt på 18 t forelesninger og 10 t kurs på fire grupper. Emnet går en gang i året.
- JUROFF1410 Folkerett tilbyr 20 undervisningstimer, fordelt på to kurs á 10 t. Emnet går en gang i året.
- JUROFF1500 Strafferett er budsjettert med opp til 48 undervisningstimer og går både vår og høst, det tilbys 10 t forelesninger og 8 t kurs i emnet.
- EURO2101 EØS-regelverket tilbyr 30 undervisningstimer og går en gang i året.

For valgemnene totalt er det planlagt 1470 undervisningstimer i 2017. I undervisningsbudsjettet beregner vi en undervisningstime til å koste 1950 kr. Totalt vil dette si at undervisningskostnaden for 2017 er beregnet til å være 2 866 500 kr for alle valgemner. I undervisningsbudsjettet beregner man en 20 % andel eksterne undervisere, den konkrete andelen varierer noe fra år til år.

6.3 Undervisning i tillegg til forelesninger: Tutor-led student activities (TULSA)

Høsten 2016 startet fakultetet opp et prøveprosjekt med Tutor-led student activities (TULSA). Dette er smågruppeundervisning på engelske valgemner, holdt av interne stipendiater eller postdoktorer. TULSA-undervisningen er ment til å gå dypere inn i tema som allerede er presentert på forelesninger. De er frivillige supplement til forelesningene og det er forventet at studentene skal være aktive.

Det overordnede inntrykket fra høsten 2016 var at både faglærere og tutorer var positive, til dels svært entusiastiske, til TULSA som et supplement til forelesningsformen. De fortalte også om positive tilbakemeldinger fra studentene. Stipendiatene melder om at det er verdifull undervisningserfaring.

Av administrativ art kan det nevnes at flere av faglærerne opplevde at det ble mer administrativt arbeid enn forventet, særlig knyttet til å finne personer som kunne undervise. Det er krevende for administrasjonen å koordinere dette, men man ser nå gjenbruk av tutorer og temaer, noe som gjør det enklere. Videre har man i 2017 valgt å overbooke gruppene noe, da ikke alle påmeldte studenter møter til undervisning. Gruppene åpnes for inntil 18 studenter, erfaringsmessig møter det mellom 6-12.

Tutorer får godskrevet undervisningen i sitt undervisningsregnskap, og stipendiater uten undervisningsplikt får utvidelse av ansettelsesperioden basert på antall timer undervist. Denne undervisningsformen har en lavere forberedelsesfaktor enn annen ordinær undervisning: For hver time som undervises, godskrives det 2 klokketimer i undervisningsregnskapet, mot ordinært 4,43.

Dette er begrunnet i at dette er smågruppeundervisning hvor studentene er forventet å være svært aktive og det er ikke forventet at en trenger lengre tid til å forberede undervisningen.

Våren 2017 ble det satt opp TULSA-undervisning på 8 emner¹⁹ og for høsten 2017 meldte 9 valgemner inn ønske om å sette opp TULSA.²⁰ For 2017 er det planlagt til sammen 488 timer TULSA-undervisning fordelt på vår og høst. I undervisningsbudsjettet beregner vi en TULSA undervisningstime å koste 522 kr. Totalt vil dette si at undervisningskostnaden for TULSA 2017 er 254 736 kr.

6.4 Undervisning i tillegg til forelesninger: Introduksjonskurs for BA studenter

Hvert semester arrangerer fakultetet et introduksjonskurs for bachelorstudenter. Formålet med introduksjonskurset er å gi bachelorstudenter generell innføring i rettskilder og metode anvendt i valgemner. Dette er for å gi bachelorstudenter uten juridisk bakgrunn en generell innføring slik at de lettere kan følge undervisningen som er felles for bachelor- og masternivå.

Tidligere semestre har det blitt gitt fire timers kurs på norsk og fire timers kurs på engelsk. Dette er nå redusert til to timer på engelsk og fire timer på norsk

6.5 Vurdering av omfanget av undervisning på valgemner i forhold til tilbud på 1.-4. studieår

Et lite søk på andre masteremner ved UiO gir et inntrykk av at 20 undervisningstimer ikke er uvanlig på et 10 stp emne på dette nivået. Det er likevel i det nedre sjiktet; det er like vanlig med 25-30 undervisningstimer på slike emner, og enda mer igjen på kliniske emner. Valgemnene på IKRS har 16 undervisningstimer pr emne på 10 stp.

En sammenligning av undervisningsmengden på valgemner i forhold til undervisningsmengden på de obligatoriske fagene kan gjøres på ulike måter.

Sett fra fakultetets ståsted kan man sammenligne hvor mange timer som samlet sett gis hele studentgruppen. Fakultetet har vedtatt en retningsgivende norm for disponible timer for hvert studieår. Normtallet er 24 timer per studiepoeng på 1.-3. studieår, eller 2400 timer per år²¹. Normtallet er 20 timer per studiepoeng på 4. studieår, eller 2000 timer per år. I 2017 ligger 1. og 2. studieår noe over rammen, og 4. studieår ligger under. Innenfor disse rammene ligger

---

¹⁹ Dette gjaldt følgende emner: JUS5260 English Law of Contract ; JUS5230 International Commercial Law ; JUS5530 Refugee and Asylum Law ; JUS5560 International Constitutional Law and Democracy; JUS5570 International Criminal Law ; JUS5630 Privacy and Data Protection ; JUS5910 Women's Law and Human Rights ; JUS5911 International Climate Change and Energy Law.

²⁰ Dette gjaldt følgende emner: JUS5520 International Environmental Law ; JUS5240 Comparative Private Law ; JUS5260 English Law of Contract ; JUS5540 Public International Law ; JUS5730 International Humanitarian Law (The Law of Armed Conflict) ; JUS5710 International Human Rights Law: Institutions and Procedures ; JUS5850 International Trade Law ; JUS5852 International Commercial Arbitration ; JUS5310 EU Competition Law ; JUS5641 Electronic Communications Law

²¹ Antallet timer pr studiepoeng ganges med 100 for å få tallet for et år, ettersom det hvert år er to kull som skal ta 50 stp.

forelesninger, kurs og smågruppeundervisning. Hvert studieår er på 50 stp, med unntak av 2. studieår hvor fakultetet tilbyr undervisning i ex.fac.²²

Det er ikke fastsatt et slikt normtall for valgemnene. (Dette kan ha sammenheng med at det er fastsatt så klare rammer for når man kan sette opp undervisning og hvor mye undervisning man kan tilby på hvert emne.) Når man ser på undervisningsbudsjettet for valgemner sett samlet, gis det tilbud om ca. 1400 undervisningstimer i valgemner per år. Dette tilsvarer til sammenligning dermed et normtall på 14 timer per studiepoeng.

Imidlertid gis det fra 2016 også tilbud om TULSA-undervisning på utvalgte engelske valgemner. For 2017 er det budsjettet med 488 undervisningstimer TULSA. Det vil si at det totale undervisningstilbudet på valgemner blir ca. 1900 timer, som gir et normtall på 19 timer per studiepoeng. Når man inkluderer dette tilbudet er fakultetets undervisningstilbud på valgemnene ikke særskilt lavt i forhold til de obligatoriske fagene og særlig 4. studieår.

Dette normtallet for fakultetets samlede tilbud sier imidlertid ikke noe om hvor stort undervisningstilbud den enkelte student får. Dersom undervisningen skjer i få og store grupper (som ved felles forelesninger for hele kull), blir det flere timer undervisning til den enkelte enn dersom det settes opp flere og mindre grupper.

Sett fra den enkelte students ståsted kan følgende tall gi en indikasjon. Eksemplene ble valgt for å ha eksempler fra både tidlig og sent i studiet:

- på JUSS1111 (20 stp) får hver student tilbud om ca 80 timer undervisning, fordelt på fagene «rettskilder til fots» (2 t forelesning, 10 timer kollokvie), «avtale og kjøpsrett» (18 t forelesning + 18 t kurs) og erstatningsrett (16 t forelesning + 16 t kurs). Dette utgjør 4 timer undervisning pr studiepoeng.

- på JUS4211 (30 stp) får hver student tilbud om ca 108 timer undervisning, fordelt på fagene strafferett (18 t forelesning + 18 t kurs), sivilprosess (20 t forelesning + 18 t kurs), straffeprosess (18 t forelesning + 16 t kurs), manuduksjoner (12 t) og rettssakskurs (6 t). Dette utgjør 3.6 timer undervisning pr studiepoeng.

På valgemnene gis det 2 t forelesning pr studiepoeng for de norske emnene og 2.2 t for de engelske. For de engelske emnene der det tilbys TULSA, blir tallet noe høyere. Sett fra den enkelte students ståsted, tilbys det altså langt mindre undervisning på valgemnene enn på de obligatoriske emnene.

6.4 Andre hjelpemidler for studentenes læring

En stor og økende andel av forelesningene blir i dag tatt opp som podcast, og lyd og powerpoints er dermed tilgjengelig for studentene også etter undervisningen. Fakultetet har i den siste tiden også jobbet mye med å legge til rette for større bruk av film. I flere undervisningsrom er det lagt opp til

---

²² 1. studieår: 50 stp + 10 stp ex.phil. 2. studieår: 60 stp inkludert 10 stp ex.fac. 3. studieår: 50 stp + ett valgemne på ba-nivå. 4. studieår: 50 stp + ett valgemne på masternivå

at man kan filme forelesningene. Ansvarlige faglærere kan selv vurdere hvordan dette er ønskelig å bruke. En kan tenke seg at en kan vise til tidligere filmede forelesningsrekker, og så bruke nye undervisningstimer til å gå mer i dybden av enkelte temaer.

7. Vurderingsformer og -kostnader

7.1 Evalueringsformer på valgemnene

Hovedregelen er at valgemner har fire timers skriftlig digital skoleeksamen. Både bachelor- og masternivå gir graderte karakterer fra A-F.

Følgende emner har i stedet eller i tillegg obligatoriske innleveringer og/eller hjemmeeksamen:

- JUS5641 Electronic Communications Law: Mid-term (2000 words) + a 4-hour written examination
- JUS5660 Intellectual Property Law in the Information Society: Mid-term (2000 words) + a 4-hour written examination
- JUS5680 Internet Governance: Draft (2000 words) + Term paper (4000 words)
- JUS5503 Human Rights and Counter-Terrorism: Striking a Balance?/JUS5134 - The Right to Peace: Term paper (6000 words)
- JUS5912 Legal Writing and Oral Advocacy in International Law: Written assignment (5000 words)+ an oral debate assignment
- JUS5630 Privacy and Data Protection: Mid-term paper (2000 words) + a 4-hour written examination
- JUS5650 Enforcement and Dispute Resolution in a Digital Context: Mid-term paper (2000 words) + Term paper (4000 words)
- JUS5670 Electronic Commerce Law: Mid-term paper (2000 words) + a 4-hour written examination

Høsten 2016 utarbeidet administrasjonen et notat med forslag til standardisering av de alternative evalueringsformene. Varierte evalueringsformer på valgemner har vokst frem etter enkeltlæreres initiativ for sine egne emner. Varierte evalueringsformer er positivt og er fakultetets ledelse har gjennom flere prosesser sett på mulighetene for variasjon på de obligatoriske emnene på rettsstudiet. Bruk av skriftlige innleveringer i løpet av undervisningsperioden har flere pedagogiske fordeler.

Fra og med høsten 2017 er det gjort flere mindre justeringer på disse emnene. Vi går over til en konsekvent ordbruk for de ulike vurderingsformene og har standardisert noe med tanke på eksamensperiode og ordgrense. Videre har det vært en diskusjon med de ansvarlige faglærere som

har gitt karakter på midt-term som vektet inn i den endelige karakteren på emnet. Dette er en løsning som beholdes av pedagogiske grunner, men ved beregning av endelig karakter vil vi fremover forholde oss stringent til matematisk beregning i FS.

Standardiseringen som er gjennomført har vært en nyttig gjennomgang av de varierte vurderingsformene som tas i bruk ved fakultetet og lagt et godt grunnlag for eventuell videre utvidelse til flere fag.

7.2 Eksamenskostnader

Kostnadene forbundet med eksamen er knyttet opp mot de konkrete kandidatene som avlegger valgemner og med det produserer studiepoeng. Det er ingen besparelser på eksamenssiden med å redusere antall valgemner: Eksamenskostnadene vil bli de samme for MiR-studenter, som da vil velge andre fag. Dersom nedleggelse av valgemner gjør at andre studenter velger ikke å ta valgemner på fakultetet, vil eksamenskostnadene gå noe ned – men tapet av på inntektssiden vil være større. Eksamensbudsjettet for valgemner, språkemner og emner tilknyttet LLMs/MPhil er i dag på ca. 3 000 000 kr årlig.

Fakultetet har ingen kostnader forbundet med eksamensoppgavetekster, da dette lages av ansvarlig faglærer uten godskrivning i eksamensregnskapet. Det gis 9 klokke timer godskrivning i eksamensregnskapet for å skrive sensorveiledning til valgemner. Det skrives ikke i dag sensorveiledninger til alle valgemner. PMR har nylig vedtatt at det skal utarbeides sensorveiledning i valgemner der det er mer enn to kommisjoner i ett emne.²³

Det er sannsynlig at det vil snarlig komme et krav om sensorveiledning i alle emner, dette er ett av hovedpunktene UiO sentralt har satt opp som oppfølging av *Kvalitetsmeldingen*.²⁴ Dersom det skulle komme et krav om sensorveiledning i alle emner vil dette medføre, med dagens godskrivning og dagens porteføljestørrelse, en økning på ca. 600 klokke timer årlig godskrevet i eksamensregnskapet for utarbeidelse av sensorveiledning. Omregnet til eksterne kostnader vil dette bety en økning på ca 190 000 kr.

Sensorkostnadene er ellers som følger:

- Skriftlig skoleeksamen 4 t:
Interne: 0,9 klokke time godskrevet
Eksterne: 1 klokke time * 319,5 kr

---

²³ Se sak 5: <http://www.uio.no/for-ansatte/enhetssider/jus/ledelses-og-utvalgsmoter/pmr/moter/2017/pmr1/protokoll.html>

²⁴ Se s. 2: <http://www.uio.no/om/organisasjon/styret/moter/2017/2/o-sak-4-uio-oppfolging-av-kvalitetsmeldingen.pdf>

Hver skoleeksamen blir sensurert av to sensorer. Ekstern kostnad er 639 kr

- Midt-term 2000-4000 ord:

Interne: 1,5 klokke time godskrevet

Eksterne: 1,7 klokke time * 319,5 kr

Midt-term blir sensurert av en sensor. Ekstern kostnad er 543 kr

- Term paper 4000-6000 ord

Interne: 2 klokke timer godskrevet

Eksterne: 2,26 klokke timer * 319,5

Hver term paper blir sensurert av to sensorer. Ekstern kostnad er 1444,14 kr

- Oral debate (JUS5912)

Interne: 0,25 klokke time godskrevet

Eksterne: 0,3 klokke time * 319,5

Muntlig bruker to sensorer. Ekstern kostnad er 191,7kr

Det er klare pedagogiske fordeler med å ta i bruk varierte evalueringsformer. Samtidig innebærer dette en vesentlig økning av kostnadene, da sensur av disse gir høyere uttelling i eksamensregnskapet og for eksterne sensorer. Bakgrunnen for dette er at det er forventet at en må bruke noe mer tid på sensur av skriftlige innleveringer og hjemmeeksamener hvor alle hjelpemidler er tillatt. Videre skal en sensor på midt-term og draft gi tilbakemelding til studentene som de kan bruke videre.

8. Økonomien i det enkelte emne, inkl. studiepoengsinntekter

Valgemnene genererer både utgifter og inntekter.

Fakultetet mottar studiepoengsinntekter for hver student som avlegger eksamen på valgemnene, uavhengig av hva slags tilknytning studenten har. Studiepoengsinntektene er 3 667 kr per student per valgemne på bachelornivå og 5 333 kr per student per valgemne på masternivå.

De direkte kostnadene knyttet til valgemnene er dels knyttet til undervisning, dels til sensur. Gjennomsnittlig setter hvert valgemne med undervisning opp 21 timer forelesning, og hver undervisningstime budsjetteres til 1950 kr, dvs. at undervisningskostnaden er 40 950 kr per

valgemne.²⁵ Den vanligste evalueringsformen er fire timers skriftlig skoleeksamen, og sensurkostnadene per kandidat er da 639 kr.²⁶

I tillegg til dette er det indirekte kostnader knyttet til administrasjon, studieinformasjon, eksamensvakter, lokaler til studie og gjennomføring av eksamen. Videre er det en viss andel som klager på karakteren slik at det må gjennomføres ny sensur med to nye sensorer.

[På basis av dette har vi satt opp en liten modell over økonomien i ett valgemne.](#) Indirekte kostnader er ikke beregnet inn her, så det bør derfor være et positivt dekningsbidrag for at emnet ikke skal gå i minus. Fordelingen mellom master og bachelorstudenter har betydning, da studiepoeng på masternivå gir større inntekter: modellen tar utgangspunkt i at det er ca. dobbelt så mange master- som bachelorstudenter. Vi har laget en modell med ordinær undervisning og 4 t skriftlig skoleeksamen, og en modell hvor vi i tillegg har lagt inn en obligatorisk innlevering som skal rettes av en sensor. Modellene viser at selv med et svært beskjedent antall studenter går valgemnet i pluss: så lite som 10 studenter på emner uten obligatorisk innlevering og 11 studenter på emner med innlevering. Økonomien i det enkelte valgemnet er da som hovedregel god.

Valgemneporteføljen gir samlet et betydelig positivt dekningsbidrag til fakultetet, også når det som i dag gis tilbud i et høyt antall emner. Når undervisnings- og eksamenskostnader (men ikke indirekte kostnader til administrasjon o.l.) er trukket fra, anslår vi at valgemnene gikk totalt ca. 15 000 000 kr i pluss i 2016.

Dette dekningsbidraget brukes til å finansiere annen undervisnings- og forskningsaktivitet ved fakultetet.

Det må her nevnes at 2016 var et spesielt år med tanke på antallet kandidater som avla valgemner. Et stort antall var privatister på rettsstudiet, våren 2016 avla over 300 privatister eksamen i 4. avdeling, og høsten 2016 var 272 privatister registrert for å skrive masteroppgave. Privatistordningen utfases med siste frist for å levere masteroppgave høsten 2017. Det er derfor å forvente at antall kandidater på valgemner vil reduseres i 2018 og 2019.²⁷

9. Bruk av interne lærerkrefter på valgemner

Fakultetet har et høyt forhold mellom interne lærere og antall studenter, og dette fører til en lav intern lærerandel på rettsstudiet.

Fakultetet har nettopp gjennomført en større gjennomgang av arbeidsplikt og sett på hvordan undervisningsplikten for fakultetets ansatte brukes. Her ble det funnet at en stor andel av tilgjengelig undervisningsplikt medgår til frikjøp knyttet til forskningsprosjekter og fradrag for verv m.m. I utgangspunktet har de faste tilsatte 47,5 % undervisningsplikt, når vi trekker fra frikjøp,

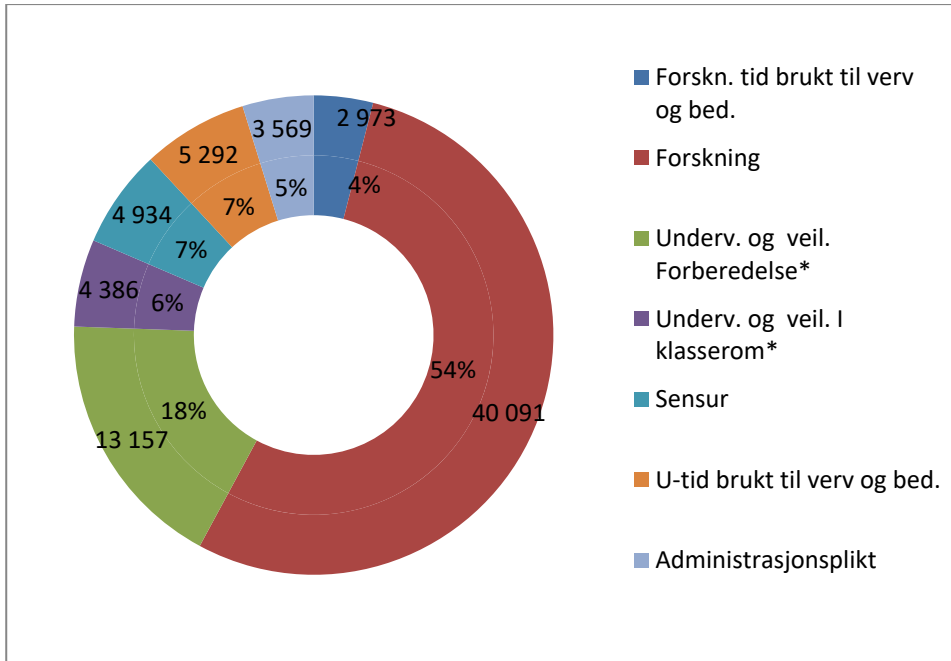
---

²⁵ Undervisningstilbudet er beskrevet nærmere i punkt 8 nedenfor.

²⁶ Evalueringsformene er beskrevet nærmere i punkt 9 nedenfor.

²⁷ 40 % av alle kandidater på valgemner på masternivå i 2016 falt i kategorien enkeltemner eller privatist, en del av denne gruppen er privatister på rettsstudiet som avla valgemner for å fullføre graden, se punkt 3.2 ovenfor.

fradrag for verv og bedømmelser og sensur gjenstår kun ca. 24 % av stillingen til undervisning og forberedelse. Under er kakediagram som viser denne fordelingen på de ulike arbeidsoppgavene for fakultetets ansatte:

Særlig er den interne lærerandelen på mange av de obligatoriske emnene lavere enn ønsket. På 2. og 4. studieår har den interne lærerandelen nylig vært så lav som 40 %. På valgemnene er den interne lærerandelen ordinært 70-80 %, dermed mye høyere enn det som er vanlig på de obligatoriske emnene. Dette kan gi inntrykk av at valgemnene trekker store personalressurser fra de obligatoriske emnene, og at antall valgemner bør reduseres for å øke andelen interne lærere som underviser på 1.- 4. studieår. For å undersøke dette nærmere har vi gjennomført en gjennomgang av undervisningsregnskapene for faste tilsatte ved Institutt for privatrett, Senter for sjørett og Institutt for offentlig rett semestrene høsten 2015, våren 2016 og høsten 2016.

Tabellen under er laget med utgangspunkt i antall timer de enkelte underviser, altså etter at de ovennevnte frikjøp og fradrag er trukket fra. Ut fra dette tallet er det beregnet hvor stor andel som undervises på valgemner, obligatoriske fag og «annet» (veiledning på masteroppgave og undervisning og veiledning på doktorgradsprogrammet).

	Valgemner	Obligatoriske fag	Annet
IFP	15 %	59 %	26 %
NIFS	20 %	52 %	28 %
IOR	20 %	58 %	22 %

Andel av MiR, etter studiepoeng	16.7 % (50 stp)	70 % (210 stp, inkl 10 stp ex.fac og 10 stp semi-obligatorisk emne)	13.3 % (30 stp masteroppgave og 10 stp ex.phil)
---------------------------------	-----------------	---	---

Resultatet av denne gjennomgangen viser at av den tiden som brukes til undervisning brukes det meste på de obligatoriske fagene.²⁸ Dette er da også å forvente, da de obligatoriske fagene utgjør ca 70 % av studiet (beregnet i studiepoeng), og valgemnene 16.7 %.

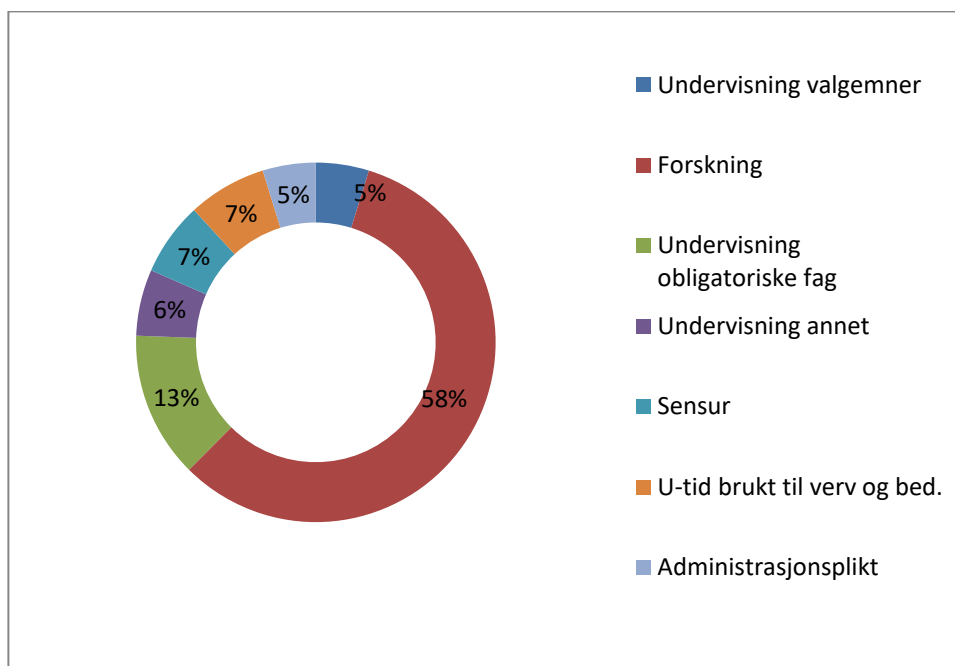
Ved IFP underviser de faste tilsatte i gjennomsnitt 15 % av sin undervisning på valgemner og 59 % av sin undervisning på obligatorisk fag. Ved NIFS underviser de faste tilsatte i gjennomsnitt 20 % av sin undervisning på valgemner og 52 % av sin undervisning på obligatoriske fag. Ved IOR underviser de faste tilsatte i gjennomsnitt 20 % av sin undervisning på valgemner og 58 % av sin undervisning på obligatoriske fag. Den gjennomsnittlige tidsbruken på valgemner ligger for IOR og NIFS noe over valgemnenes andel av studiet, for IFP noe under. For alle tre instituttene brukes en større andel undervisningstid på kategorien «annet» enn dennes andel av MiR-studiet tilsier (men her er også veiledning og undervisning på PhD regnet med).

Når det likevel er en høyere andel interne lærerkrefter på valgemnene, er det fordi undervisningstilbudet her er mindre enn det som tilbys på de obligatoriske fagene. Valgemnene utgjør 50 stp, dvs 16.7 % av rettsstudiet, men i summen av budsjetterte timer for 2017 er andelen undervisning på valgemner kun 12 %, mot 88 % på 1.-4. studieår²⁹. Videre opptar andelen frikjøp og fradrag en stor del av den totale undervisningsplikten, og øker de negative konsekvensen av det generelt høye forhåndstallet mellom studenter og ansatte på fakultetet. Basert på tidligere kakediagram kan man illustrere følgende fordeling på de ulike arbeidsoppgavene³⁰:

²⁸ Når man ser på de detaljerte undervisningsregnskapene er det noen få som peker seg ut med høy andel undervisning på valgemner, men jevnt over virker det som de fleste oppfyller sin undervisningsplikt med å undervise på de obligatoriske fagene.

²⁹ Merk at de 88 % inkluderer undervisning i semiobligatoriske emner som del av 4. studieår. De 12 % inkluderer all undervisning på valgemner, også de valgemnene som inngår som del av 3. og 4. studieår.

³⁰ Merk at dette ikke er en helt korrekt tallmessig fremstilling da fordelingen mellom undervisning på valgemner og obligatoriske emner kun gjelder for tre av instituttene, mens den prosentvise fordelingen fra godskrivningsgruppen er foretatt for alle fakultetets faste ansatte.

En høy andel interne lærere er et klart kvalitetstegn når det kommer til valgemnene. Videre vil de aller fleste av rettsvitenskapsstudentene avlegge valgemner som del av graden sin, dvs. at de vil møte faste interne lærere på disse emnene som del av 3., 4. og 5. studieår. Det er også blitt pekt på at flere av disse emnene har små grupper som møter på undervisning, noe som gir god mulighet for dialog og nærhet mellom student og lærer. Emnene er også gode eksempler på forskningsnær undervisning, da ansvarlig faglærer gjerne har faget som sin kjernekompetanse.

Høsten 2013 ble det foreslått av fakultetsledelsen å legge opp til en makskvote av andel undervisningsplikt som kunne anvendes på valgemner. PMR var ikke positive til forslaget. Videre behandlet PMR våren 2014 en søknad om opprettelse av et valgemne der det ble lagt opp til høy ekstern lærerandel. PMR valgte her å ikke opprette emnet, en av grunnene for dette var at det ble oppfattet som uheldig med lav intern lærerandel.

10. Karakterfordeling

Det er hentet ut rapport over karakterfordelingen for valgemner på bachelornivå og valgemner på masternivå for årene 2014, 2015 og 2016.

[Karakterfordeling valgemner bachelornivå.](#)

[Karakterfordeling valgemner masternivå.](#)

Rapportene viser at samlet sett følger karakterfordelingen på valgemner en normalfordeling. Variasjonene på de enkelte emnene er større på bachelornivå enn på masternivå. Dette er naturlig da emnene på bachelornivå har gjerne færre kandidater og større variasjon mellom kandidatene. På bachelornivå er det både kandidater fra MiR og kandidater uten juridisk bakgrunn. En ser også

at det er høyere andel stryk og karakteren E på bachelornivå. Variasjoner som svært høy andel A eller svært høy andel stryk er markert i dokumentet. Få til ingen bacheloremner skiller seg ut med et konsekvent mønster. På masternivå er det svært lav strykprosent, noe som har trolig sammenheng med de relativt høye forkunnskapskravene, alle som avlegger på masternivå må ha juridisk kompetanse. Noen få emner skilte seg ut med høy andel A over flere år, dette er markert i oversikten. Sjørettsemnene skilte seg positivt ut i denne sammenheng.

11. Valgemneporteføljene ved de juridiske fakultet i Bergen og Tromsø

11.1 Porteføljen i Bergen

Antall emner: I Bergen kan studentene på masterstudiet i rettsvitenskap velge mellom i underkant av 50 valgemner, i tillegg til tilbud om praksis og godkjenning av deltagelse på prosedyrekonkurranse. [Se oversikt over tilbudet her](#). Det er altså et lavere antall valgemner enn i Oslo. Hver student skal imidlertid også avlegge færre valgemner: de tar tre valgemner á 10 stp på masternivå. UiB tar opp et noe lavere antall studenter enn UiO: 380 studenter hvert år til rettsvitenskapsstudiet.

Størrelse, hyppighet og undervisningstilbud: De aller fleste valgemnene på UiB er på 10 stp, men 10 av emnene er på 20 stp og ett er på 5 stp. Som ved UiO er hovedregelen at emnene kun tilbys en gang i året; kun ett valgemne, Grunnleggende selskapsrett, tilbys både høst og vår. UiB har en noe lavere norm for antall timer undervisning på valgemnene: i utgangspunktet gis det opp til 16 t på et 10 stp valgemne på norsk og opp til 20 t på et 10 stp valgemne på engelsk. (Antallet timer undervisning doubles på valgemner på 20 stp.)

11.2 Porteføljen i Tromsø

Antall emner: I Tromsø kan studentene velge mellom 13 valgemner, i tillegg kan de gjennomføre praksis hos jusshjelpa i nordnorge eller delta i prosedyrekonkurranse. [Se oversikt over tilbudet her](#). At antallet emner som tilbys er langt lavere enn ved UiO og UiB må sees i lys av både hvor mange fag den enkelte student skal ta, og hvor mange studenter fakultetet har. Studentene på masterstudiet i rettsvitenskap skal avlegge to valgemner á 15 stp på masternivå. UiT tar opp 150 studenter til rettsvitenskapsstudiet hvert år.

Størrelse, hyppighet og undervisningstilbud: Valgemnene ved UiT er på 15 stp. Også her er hovedregelen at hvert valgemne kun tilbys en gang i året; kun ett valgemne tilbys både høst og vår. Undervisningstilbudet er i omfang omtrent som i Oslo, tatt i betraktning at fagene er 15 stp: Hvert valgemne har en undervisningsramme på 30 timer fordelt på forelesninger og seminarer, med en fordeling 1/3 forelesning og 2/3 seminar. Dersom færre enn fire studenter møter til undervisning faller tilbudet bort, med unntak for de engelske valgemnene.